

دستاوردهای انقلاب اسلامی ایران در راستای نیروسازی برای ظهور*

نصرت‌الله آیتی^۱

چکیده

انقلاب اسلامی ایران با آرمان زمینه‌سازی برای حکومت امام مهدی علیه السلام تکون و تولد یافت. بنابراین یکی از معیارهایی که به کمک آن می‌توان کامیابی یا ناکامی انقلاب را ارزیابی نمود میزان موفقیت انقلاب اسلامی در نیروسازی برای ظهور امام مهدی علیه السلام است و انقلاب اگر بخواهد به آرمان خود وفادار بماند بایستی تمام ظرفیت خود را در راه نیروسازی برای حکومت عدل جهانی مهدوی به کار گیرد. پرسش نوشتار پیش رو این است که انقلاب اسلامی ایران به چه میزان در نیل به هدف خود موفق بوده است و دستاوردهایی که انقلاب در مسیر نیروسازی برای حکومت مهدوی به دست آورده است چیست. تحول در نگرش به اسلام به عنوان یک قدرت مطرح، تحول در نگرش به حکومت دینی، تحول در نگرش به انتظار، شتاب بخشیدن به جریان بازگشت به اسلام، احیاء فرهنگ مبارزه با طاغوت، تمرین عملی برای نظام حکمرانی، تربیت نسل مؤمن و مجاهد و تربیت و انسجام بخشی به نیروهای مجاهد در سرتاسر دنیا بخشی از این دستاوردها هستند.

واژگان کلیدی

امام مهدی علیه السلام، انقلاب اسلامی، ظهور، دستاوردهای انقلاب، نیروسازی، زمینه‌سازی ظهور.

مقدمه

انقلاب اسلامی ایران پیوندی وثیق با اندیشه مهدویت دارد از یک سو خاستگاه این انقلاب اندیشه مهدویت است و مشروعیت حکومت فقیه در دوره غیبت به دلیل نیابت عام او از سوی امام مهدی علیه السلام است و از سوی دیگر چشم‌انداز و آرمان انقلاب نیز ایجاد زمینه‌های حاکمیت امام زمان عجل الله تعالی فرجه الیه است. از آن جا که یکی از اساسی‌ترین گام‌های زمینه‌سازی نیروسازی است انقلاب اسلامی اگر بخواهد به آرمان خود وفادار بماند بایستی تمام ظرفیت خود را در راه

* تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۸/۱۷ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۹/۲۹

۱. عضو هیئت علمی مؤسسه آینده روشن (پژوهشکده مهدویت) قم، ایران (ayati110@yahoo.com).

نیروسازی برای حکومت عدل جهانی مهدوی به کار گیرد. در ادامه کوشیده خواهد شد بعد از بررسی مفاهیم انقلاب اسلامی و نیروسازی دستاوردهایی که انقلاب اسلامی در راستای نیروسازی برای ظهور امام مهدی علیه السلام داشته است برشمرده شود.

مفهوم انقلاب اسلامی

برای انقلاب تعاریف مختلفی ارائه شد است از جمله: انقلاب سیاسی - اجتماعی حرکتی است مردمی توأم با خشونت در جهت تغییر سریع و بنیادین ارزش‌ها و باورهای مسلط نهادهای سیاسی، ساختارهای اجتماعی، رهبری، روش‌ها و فعالیت‌های حکومتی یک جامعه (محمدی، ۱۳۷۶ش: ۳۷).

براساس تعریف یاد شده انقلاب اسلامی حرکتی است با ویژگی‌های یاد شده که مبتنی بر آموزه‌های اسلام و به هدف تحقق ارزش‌های اسلامی باشد. شهید مطهری در تعریف انقلاب اسلامی چنین می‌نویسد:

انقلاب اسلامی یعنی راهی که هدف اسلام و ارزش‌های اسلامی است، انقلاب و مبارزه برای برقراری ارزش‌های اسلامی است، یعنی مبارزه برای ما هدف نیست وسیله است، اسلام و ارزش‌های اسلامی برای ما هدف است. ما انقلاب می‌کنیم برای ارزش‌های اسلامی، مبارزه می‌کنیم برای ارزش‌های اسلامی، پس هدف برای ما اسلام است (مطهری، ۱۳۸۹ش: ج ۱، ۹۲).

براساس تعریف یاد شده واژه انقلاب اسلامی ایران ناظر به حرکت اجتماعی ملت ایران است که با قیام ۱۵ خرداد سال ۴۲ و پس از ۱۵ سال در بهمن سال ۵۷ با سرنگونی حکومت پهلوی به پیروزی رسید و پس از آن نوبت به تشکیل دولت و نظام اسلامی رسید؛ در مقاله پیش رو وقتی از دستاوردهای انقلاب اسلامی سخن گفته می‌شود مقصود منحصراً آن اتفاقی نیست که در سال ۴۲ آغاز و در سال ۵۷ به انجام رسید، بلکه مقصود حرکت تاریخی ملت ایران مبتنی بر ریشه‌های مذهبی و فرهنگی آن است که هم‌چنان در جریان و رو به رشد است و آرام آرام در حال بسط تفکر خود در اقصی نقاط دنیاست و یکی از گام‌های آن تشکیل دولت و نظام اسلامی بود. بنابراین آنچه در این جا به عنوان دستاوردهای انقلاب اسلامی مطرح می‌شود ثمراتی است که اصل انقلاب و نظام اسلامی در این مسیر به دست آورده است.

مفهوم نیروسازی

نیروسازی به معنای ساختن و تربیت کردن منابع انسانی‌ای است که برای رسیدن به هدف،

مورد نیاز است. از این رو منظور از نیروسازی در نوشتار پیش رو شناسایی و تربیت افرادی است که می‌توانند در جریان حرکت به سوی تشکیل حکومت عدل جهانی تأثیرگذار باشند.

نیروسازی برای حکومت حضرت ولی عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف می‌تواند مقول به تشکیک بوده و از سطوح مختلفی برخوردار باشد در سطح عالی آن، مقصود از نیروسازی تربیت افرادی است در تراز حکومت مهدوی که بتوانند در مسیر یاری حضرت ولی عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف و تشکیل حکومت عدل جهانی مهدوی مؤثر باشند طبیعتاً یاران تراز حکومت مهدوی با همین چشم‌انداز همراه خواهند بود و به فضائل اخلاقی متناسب با همین آرمان آراسته خواهند شد و در مسیر زمینه‌سازی برای ظهور و تحقق آرمان‌های متعالی حضرت ولی عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف همه توان خود را به کار خواهند گرفت در این نگاه تنها کسانی را می‌توان نیروهای حکومت عدل جهانی نامید که آگاهانه به مسئله ظهور بیاندیشند و با این هدف و آرمان بلند همراه باشند و همین هدف و آرمان طرح و برنامه و اقدام و عمل‌شان را جهت بدهد.

با این وجود برای نیروسازی می‌توان سطح نازل‌تری نیز در نظر گرفت وقتی در جریان تربیت نیروها افرادی پرورش یابند که ولو با آرمان مهدویت هنوز هم‌افق نیستند و نمی‌توان از آنها به عنوان یاران و سربازان بالفعل حضرت ولی عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف یاد کرد اما در حال برداشتن گام‌های آغازین این راهند و از پاره‌ای از ویژگی‌هایی که قرار گرفتن در گردونه یاران حضرت مشروط به آن است برخوردارند می‌توان پرورش چنین افرادی را نیز تلاشی در مسیر نیروسازی برای حکومت عدل مهدوی قلمداد کرد به تعبیر دیگر نیروسازی یک جریان تربیتی تدریجی و مستمر و رو به رشد است که از یک نقطه آغاز و به تدریج به سمت کمال حرکت می‌کند. بنابراین جریان نیروسازی بر همه مراحل این جریان تربیتی صادق است گرچه در آغاز کار نتوان نیروهای تحت تربیت را یاران تراز حکومت مهدوی دانست.

بر این اساس وقتی از دستاوردهای انقلاب اسلامی در راستای نیروسازی برای ظهور امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف سخن گفته می‌شود مقصود دستاوردهایی است که در فرایند مستمر تربیتی حاصل می‌شود و هم در سطح عالی نیروسازی قرار دارد و هم در سطوح نازل‌تر آن.

مطلب دیگری که در مطلع سخن توجه به آن ضروری است این است که نوشتار پیش رو در صدد برشمردن اصل دستاوردهایی است که انقلاب در مسیر نیروسازی برای ظهور به دست آورده است اما در خصوص کمیت نیروهای پرورش یافته و فراگیری و عدم فراگیری دستاوردهای یاد شده ادعایی ندارد. به عنوان نمونه وقتی از احیاء فرهنگ مبارزه با طاغوت به عنوان گامی در راستای نیروسازی سخن گفته می‌شود مقصود این نیست که همه کسانی که

تحت لوای نظام جمهوری اسلامی ایران زندگی می‌کنند به چنین سطحی از آگاهی و رشد رسیده‌اند بلکه همین که در اثر انقلاب حجم قابل توجهی از انسان‌ها با این نگاه تربیت شده‌اند مقصود ما را تأمین می‌کند و می‌توان از آن به عنوان دستاوردهای انقلاب یاد کرد. در ادامه به پاره‌ای از این دستاوردها اشاره می‌شود.

۱. تحول در نگرش‌ها

افکار و اندیشه‌ها مهم‌ترین ساحت از ساحت‌های وجودی انسان‌اند به همین دلیل است که اولین گامی که پیامبران الهی برای تربیت و اصلاح انسان‌ها برمی‌داشتند، تنویر افکار و بخشیدن جهت صحیح به اندیشه‌ها بود بر همین قاعده، اساسی‌ترین و ریشه‌ای‌ترین گام در مسیر نیروسازی نیز اقتناع افکار از مسیر آگاهی دادن و معرفت‌بخشی و آزاد کردن اندیشه‌ها از کمند اوهام و تصورات نادرست است بر این اساس یکی از پایه‌ای‌ترین رخدادهایی که در جریان انقلاب اسلامی اتفاق افتاد تحول در اندیشه‌ها و تصحیح باورهای غلطی بود که حول دین به صورت عام و اندیشه مهدویت به صورت خاص شکل گرفته و در تار و پود منظومه فکری شیعه رسوخ کرده بود و همین برداشت‌های نادرست توان حرکت را از او سلب کرده بود.

حضرت امام علیه السلام بر این باور بود که در جریان نهضت انقلاب اسلامی گرچه شکست نظام طاغوت حائز اهمیت بود اما از آن مهم‌تر تحولی بود که در نفوس و افکار ملت ایران شکل گرفت:

آن چیزی که برای من اعجاب‌آور است آن قضیه شکست طاغوت نیست؛ آن قضیه شکست شیطان است و تحول شما جوان‌ها به یک انسان‌های متعهد. در این نهضت آن چیزی که خیلی برای من مطرح است، تحولی است که پیدا شد در ملت ما. در عرض یکی دو سال، یک تحولات روحی، یک تحولات فکری پیدا شد که این تحولات روحی و فکری مایه امیدواری است. و ان شاء الله با همین تحول باقی باشید؛ و با همین تحول به پیش بروید (موسوی خمینی، ۱۳۷۸ ش: ج ۹، ۴۴۳).

چنین به نظر می‌رسد که در جریان انقلاب اسلامی ایران پاره‌ای از تحولات فکری و روحی در ملت ایران و بلکه امت اسلام و مستضعفین جهان رخ داد که نسبتی وثیق با مسئله حکومت عدل جهانی و نیروسازی برای آن دارند بنابراین از این تحولات می‌توان به عنوان گام‌های آغازین نیروسازی برای حکومت مهدوی و دستاوردهای انقلاب در مسیر نیروسازی برای حکومت جهانی امام مهدی علیه السلام یاد کرد؛ برخی از این تحولات بدین قرارند:

الف) تحول در نگاه به اسلام به عنوان یک قدرت مطرح در نظام جهانی

یکی از لوازم تشکیل حکومتی جهانی مبتنی بر آموزه‌های اسلام تحول در نگاه به اسلام به عنوان یک قدرت برتر و بلامنازع است روشن است که اگر مسلمانان می‌خواهند در سایه زعامت مهدی موعود عَلَيْهِ السَّلَام حکومت جهانی اسلام را تأسیس نمایند و بر همه قدرت‌های جهانی فائق آیند. بایستی به این مسئله ایمان راسخ داشته باشند که اسلام یک کانون قدرت، اقتدارآفرین و نیروبخش است و با تمسک به آن می‌توان ساختارهای اجتماعی و سیاسی دنیا را دگرگون کرد و اربابان قدرت و ثروت نامشروع را سر جای شان نشانند. اگر چنین باوری در امت اسلام وجود نداشته باشد و از این ظرفیت عظیمی که در آئین پاک اسلام وجود دارد غفلت شود امت اسلام به جای آن که از آموزه‌های متعالی اسلام درس حرکت و اقدام و همدلی و مقابله با قدرت‌های سلطه جوی جهانی بگیرد آن را بهانه‌ای برای انزوا و سکوت قرار خواهد داد. بر این اساس یکی از گام‌هایی که در مسیر نیروسازی برای حکومت جهانی مهدوی بایستی برداشته شود دگرگون شدن نگاه امت نسبت به اسلام است.

از اتفاقات مبارکی که در سایه انقلاب اسلامی ایران رخ داد تحول در نگاه به اسلام به عنوان یک منبع قدرت و کانون اقتدار مطرح در نظام جهانی بود.

ملت انقلابی ایران که انقلابش انقلاب اسلامی و مبتنی بر آموزه‌های اسلام و هدفش احیای ارزش‌های اسلامی بود با همین باور بود که توانست نظام شاهنشاهی را ریشه‌کن نماید و در برابر هجوم بی‌امان دنیای غرب که از طریق جنگ نظامی و تهاجم فرهنگی و فشار اقتصادی و تحریم و امثال آن انجام پذیرفت مقاومت نماید.

بنیانگذار انقلاب اسلامی رمز پیروزی انقلاب را همین قدرت ایمان و قدرت اسلام می‌داند و بر این باور است که آنچه ملت ایران را پیروز کرد توجه به همین منبع اقتدار و تمسک به آن بود:

این قدرت اسلامی بود و ایمان سرشار اقشار ملت بود که ما را پیروز کرد. ما همان بودیم که در چندین سال قبل بودیم، ایران همان ایران و ملت ایران همان ملت، چه شد که بعد از مدت کمی این تحول حاصل شد؟ سابق همه چیز ما را می‌بردند و ما نفس نمی‌کشیدیم؛ سابق جوان‌های ما را در زندان‌ها زجر می‌دادند و اعدام می‌کردند و ما قدرت حرکت نداشتیم؛ سابق چپاول‌گران همه چیز ما را چپاول می‌کردند و ما نفس نمی‌کشیدیم. چه شد که این ملت همچو متحول شد؟ جز عنایت خدا چه بود؟ جز این که خدای تبارک و تعالی به برکت اسلام، به برکت قرآن کریم توفیق داد که شما متحول شدید از یک ملت ضعیف به یک ملت قوی، از یک اراده ضعیف به یک اراده قوی، از یک ایمان ضعیف به یک ایمان قوی؟ این دست غیبی بود که این تحول را

پیش آورد (موسوی خمینی، ۱۳۷۸ش: ج ۷، ۵۹).

و این تحول در نگاه به اسلام در مرزهای ایران اسلامی باقی نماند و به اعتراف کارشناسان مربوط بسیاری از کشورهای اسلامی را درنوردید. رئیس مرکز مطالعات خاورمیانه کاخ سفید در این باره چنین می گوید:

امریکایی ها و اروپایی ها باور دارند که امروز بیش از هر چیزی اسلام آنها را تهدید می کند (حاجتی، ۱۳۹۳ش: ۳۶۱).

یکی دیگر از نویسندگان غربی در این باره چنین می نویسد:

آنچه غرب را بیش از پیش نگران می کند این است که حضور اسلام در غرب هر روز تقویت می شود و به قول بعضی از غربی ها اسلام به بمب ساعتی تبدیل می گردد (همان: ۳۷۳).

روشن است که اگر اسلام در دنیا به عنوان یک کانون قدرت شاخته می شود که غرب از جانب آن احساس خطر می کند و سیاستمداران از آن به عنوان بمب ساعتی یاد می کنند؛ این تغییر وضعیت ریشه در تحولی دارد که در تلقی مسلمانان از اسلام به وجود آمده و آنان با بازگشت به آموزه های آن احساس هویت و اقتدار می کنند.

براساس تحلیل برخی از پژوهشگران حوزه علوم سیاسی پس از انقلاب اسلامی نه تنها این باور در امت اسلام شکل گرفت که اسلام یک کانون قدرت است بلکه با پیروزی انقلاب امت اسلام به جای یک مدافع به یک مهاجم تبدیل شد:

بعد از ظهور و علیه نهضت رنسانس در اروپا که نقطه مهمی در تاریخ تمدن غرب شمرده می شود غرب حالت تهاجمی به خود گرفته بود و حرف اول را در دنیا در ابعاد مختلف نظامی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی مطرح و جوامع دیگر به ویژه جهان اسلام را که در دوران قبل از رنسانس از تمدن عظیم و شکوفای اسلامی برخوردار بودند به انفعال و تبعیت از خود وادار کرده بود و آمیدی هم به تغییر شرایط نمی رفت انقلاب اسلامی یکبارہ شرایط را تغییر داد و دوران انفعال جهان اسلام را پایان بخشید و آن را در حالتی تهاجمی قرار داد به گونه ای که امروزه این غرب است که از خود دفاع می کند و نگران فرهنگ و تمدن آینده اش می باشد جلوه تهاجم جهان اسلام را می توان در مسئله درگیری دختران باحجاب فرانسه و سایر کشورهای اروپایی با نام سکولاریستی غرب و عکس العمل انفعالی آن دولت ها مشاهده کرد (محمدی، ۱۳۸۴ش: ۲).

ریاست کنگره آزاد امریکا نیز در این باره چنین می گوید:

بعد از سیصد سال که اسلام استراتژی دفاعی داشت حالا استراتژی تهاجمی را آغاز کرده است؛ الان اسلام در حال گسترش به همه جهان است (حاجتی، ۱۳۹۳ ش: ۳۷۳).

این تهاجم نرم به اندازه‌ای مؤثر بوده است که باعث شده نظام سلطه در برابر آن احساس شکست کند؛ روزه گارودی متفکر مشهور در این باره چنین می‌گوید:
تمدن غرب از بیم حاکم شدن مفاهیم اسلامی اعتماد به نفس خود را از دست داده است (همان: ۳۷۵).

ب) تغییر نگرش به حکومت دینی

اعتقاد به مهدویت به معنای باور به تشکیل حکومتی جهانی مبتنی بر آموزه‌های اسلام در پایان تاریخ به دست آخرین ذخیره الهی است و طبیعتاً کسانی در مسیر تشکیل چنین حکومتی به تلاش و مجاهدت روی خواهند آورد که با تمام وجود به امکان برپایی حکومتی دینی، مبتنی بر آموزه‌های اسلامی ایمان راسخ داشته باشند روشن است که بدون برخورداری از چنین ایمان و باوری انگیزه‌ای برای بسترسازی برای یک حکومت دینی وجود نخواهد داشت. از این رو یکی دیگر از گام‌هایی که در مسیر نیروسازی برای حکومت عدل جهانی بایستی برداشته شود اصلاح اندیشه منتظران در خصوص مسئله تشکیل حکومت عدل جهانی است منتظران راستینی که می‌خواهند در مسیر حکومت عدل مهدوی به تلاش و مجاهدت بپردازند بایستی به این مسئله ایمان راسخ داشته باشند که سعادت فردی و اجتماعی انسان جز در سایه حاکمیت رهبری مقتدر که از سوی خداوند نصب شده است و مجری احکام نورانی اسلام است حاصل نخواهد شد.

اصولاً در دنیای مدرن اواخر قرن بیستم این اعتقاد وجود داشت که تشکیل حکومت بر پایه معیارهای دینی و اسلامی با رعایت اصول و ارزش‌های مطرح شده در چهارده قرن قبل امکان ندارد و کشورهای اسلامی راهی جز الهام گرفتن از نظام‌های سکولار غرب ندارند این باور افزون بر توده مسلمانان حتی در بین بسیاری از رهبران جهان اسلام هم وجود داشت. پیروزی انقلاب اسلامی و تأسیس نظام جمهوری اسلامی بر پایه ارزش‌های اسلامی و با استفاده از نهادهای تأسیسی و تداوم آن به مدت بیش از چهل سال و توفیق آن در برقراری روابط متعادل با سایر دولت‌ها و حتی اداره هوشمندانه و قدرتمندانه هشت سال جنگ کلاسیک مدرن و نیز توفیقات بسیاری که در عرصه علمی و نظامی و بهداشتی و اقتصادی کسب کرد موجب تغییر نگرش به مسئله حکومت دینی شد و از تغییر نگرش یاد شده می‌توان به عنوان گامی بزرگ در راستای

نیروسازی برای تشکیل حکومت عدل مهدوی یاد کرد چرا که با اعتقاد به امکان و بلکه ضرورت تشکیل حکومت دینی است که گام‌های منتظران برای زمینه‌سازی حکومت دینی مهدوی استوارتر خواهد شد و بدون برخورداری از چنین نگاهی انتظار به جای الهام بخشی و ایجاد انگیزه برای سازندگی و مجاهدت به عنصری که توجیه‌گر گوشه‌گیری و عزلت است مبدل خواهد شد. بنابراین تغییری که در نخبگان انقلابی ایران و بلکه بخش قابل توجهی از امت اسلام در نگرش به حکومت دینی رخ داد را می‌توان از دستاوردهای مهم دیگر انقلاب در مسیر نیروسازی برای حکومت عدل مهدوی دانست.

برخی از نویسندگان از این اتفاق به عنوان بزرگ‌ترین دستاورد انقلاب اسلامی ایران یاد می‌کنند؛ جیمز بیل می‌نظریه پرداز امریکایی می‌گوید:

از نقطه نظر محافل سیاسی، ارزشمندترین دستاورد انقلاب اسلامی را می‌توان در بیداری مسلمین جهان و احیای اسلام به عنوان نظام یک جامعه سیاسی مکتبی خلاصه کرد و همه اینها برخاسته از روح متعالی و تفکر ناب اسلامی و سیاسی امام خمینی علیه السلام می‌باشد (آهنگران و همکاران، ۱۳۹۷: ۲۱۵).

ج) تحول در نگاه به انتظار

یکی از عواملی که در طول تاریخ مانع جهت‌گیری جامعه شیعه و بلکه امت اسلام به سمت زمینه‌سازی ظهور و تهیه عده و عده لازم برای حرکت جهانی امام مهدی علیه السلام بوده است برداشت‌های غلط از مفهوم انتظار است برداشت‌هایی که براساس آن، به جای آن‌که انتظار عاملی برای به جریان انداختن نیروهای خاموش جامعه و انگیزه‌ای برای تربیت نیروهای تراز حکومت مهدوی باشد، محملی برای بی‌مسئولیتی در قبال جامعه و رخدادهای آن قرار داده شد. امام خمینی علیه السلام در این باره چنین فرمودند:

یک دسته دیگری بودند که انتظار فرج را می‌گفتند این است که ما کار نداشته باشیم به این‌که در جهان چه می‌گذرد، بر ملت‌ها چه می‌گذرد، بر ملت ما چه می‌گذرد؛ به این چیزها ما کار نداشته باشیم، ما تکلیف‌های خودمان را عمل می‌کنیم، برای جلوگیری از این امور هم خود حضرت بیایند ان شاء الله، درست می‌کنند؛ دیگر ما تکلیفی نداریم. تکلیف ما همین است که دعا کنیم ایشان بیایند و کاری به کار آنچه در دنیا می‌گذرد یا در مملکت خودمان می‌گذرد، نداشته باشیم. اینها هم یک دسته‌ای، مردمی بودند که صالح بودند. یک دسته‌ای می‌گفتند که خوب، باید عالم پر [از] معصیت بشود تا حضرت بیاید؛ ما باید نهی از منکر نکنیم، امر به معروف هم نکنیم تا مردم هر کاری می‌خواهند بکنند؛ گناه‌ها زیاد بشود که فرج نزدیک بشود.

یک دسته‌ای از این بالاتر بودند، می‌گفتند: باید دامن زد به گناه‌ها، دعوت کرد مردم را به گناه تا دنیا پر از جور و ظلم بشود و حضرت - سلام الله علیه - تشریف بیاورند. این هم یک دسته‌ای بودند که البته در بین این دسته، منحرف‌هایی هم بودند، اشخاص ساده‌لوح هم بودند، منحرف‌هایی هم بودند که برای مقاصد به این دامن می‌زدند (موسوی خمینی، ۱۳۷۸ ش: ج ۲۱، ۱۳).

و انقلاب اسلامی ایران پایانی بر چنین تفسیرهای ایستا و منفعلانه از انتظار فرج بود. با پیروزی انقلاب اسلامی، واژه انتظار که سال‌ها با سکوت و سکون، تحمل ظلم و در یک کلمه، در جا زدن به امید برآمدن دستی از غیب مرادف شمرده می‌شد، مفهومی دیگر یافت. این بار، «انتظار» نه در جایگاه عاملی برای خاموش کردن روح سرکش اجتماع، بلکه به مثابه ابزاری برای دگرگون کردن وضع موجود و حرکت به سوی آینده موعود به کار گرفته شد. انقلاب اسلامی تنها الگوی عملی برداشت صحیح از انتظار در عصر حاضر است که آثار و نتایج شگفتی چون قیام ضدبی‌عدالتی‌ها، تلاش برای پیشرفت و تکامل، مبارزه جویی با ظالمان و عدم همراهی با حاکمان مشروع را به دنبال داشته است (عرفان، ۱۳۸۹ ش: ۳۲).

انقلاب اسلامی باعث برانگیخته شدن شیعیانی شد که در جایگاه بخش خاموش جوامع مسلمان تا آن زمان هیچ‌گونه الگوپذیری‌ای را از آموزه مهدویت در سرنوشت خود و در ساختار سیاسی کشورهای خود نیاموخته بودند. با پیروزی انقلاب اسلامی، روح درهم‌شکسته و خسته شیعیان در مناطق مختلف جهان، زنده شد و روحیه امید در کالبد آنان دمیده گشت. پس از انقلاب، روحیه خودباوری و اعتماد به نفس شیعیان تقویت شد و آنان جرأت و شجاعت خود را باز یافتند. پیروزی انقلاب اسلامی به آنان آموخت که نباید برای ظهور مهدی موعود عجل الله تعالی فرجه الشریف به انتظار نشست؛ بلکه باید به انتظار ایستاد. به این ترتیب، انقلاب اسلامی ایران نقطه عطفی در احیای مکتب انتظار و آموزه مهدویت بوده و تشیع و اسلام را در قلب حوادث و اخبار جهانی قرار داد (حافظ‌نیا و احدی، ۱۳۸۸ ش: ۲۵).

تحولی که در سایه انقلاب اسلامی در مفهوم انتظار برای ملت ایران و بلکه شیعیان دنیا رخ داد را از این جهت می‌توان گامی در مسیر نیروسازی دانست که انتظاری که به معنای سکون، انفعال و گوشه‌گیری باشد انگیزه و شوقی را در منتظر برای یاری امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف و توسعه اردوگاه آن حضرت و فراهم کردن بسترهای حرکت جهانی امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف فراهم نخواهد کرد و زمانی می‌توان جامعه اسلامی را برای حرکت در مسیر ظهور و یاری ولی خدا دغدغه‌مند نمود که تلقی او از انتظار آمادگی، آماده‌باش و زمینه‌سازی باشد و هم‌چنان که گذشت در سایه نهضت

اسلامی ملت ایران برداشت‌های ایستا و منفعلانه از انتظار جای خود را تلقی پویا و حرکت‌آفرین داد؛ بنابراین از این پدیده نیز می‌توان به عنوان یکی دیگر از دستاوردهای انقلاب اسلامی در راستای نیروسازی برای ظهور یاد کرد.

۲. شتاب بخشیدن به جریان احیاء و بازگشت به اسلام به عنوان یک مکتب جامع و جهانی در امت اسلام

نیروسازی برای حکومت عدل مهدوی به معنای تربیت افرادی شایسته‌ای است که بتوانند در مسیر تشکیل حکومت جهانی حضرت ولی عصر عجل الله تعالی فرجه الیه مؤثر باشند. روشن است که در عصر غیبت هرچه افراد بیشتری به اسلام و آموزه‌های آن رو بیاورند و آن را مبنای تنظیم روابط فردی و اجتماعی خود قرار بدهند زمینه‌ها برای تربیت افراد شایسته مؤثر در جریان ظهور فراهم‌تر خواهد بود و به عبارت دیگر آشتی با مفاهیم اسلامی خود یک گام در مسیر نیروسازی برای تشکیل حکومت مبتنی بر آموزه‌های اسلام است.

از دیگر دستاوردهای انقلاب اسلامی که می‌توان آن را گامی در مسیر نیروسازی قلمداد کرد شتاب بخشیدن به جریان بازگشت به اسلام و بلکه بازگشت به دین به عنوان تنها راه سعادت بشر است.

با شکل‌گیری رنسانس در دنیای مغرب زمین و پیشرفتی که در دانش تجربی حاصل شد انسان مغرب زمین در این توهم فرو رفت که با دانش تجربی و به مدد اکتشافات و اختراعات حاصل از آن می‌تواند به سرمنزل سعادت و نیکبختی برسد و از همین رو بنای ناسازگاری با دین را گذاشت و به آموزه‌های آن پشت کرد تا جایی که دین را افیون ملت‌ها خواند و دینداری را نشانه عقب‌ماندگی و جهالت. دنیای اسلام نیز از این نظر از دنیای مغرب زمین دست کمی نداشت و از آن جا که مسحور پیشرفت‌های چشمگیر تمدنی و تکنولوژی مغرب زمین شد بود گرفتار انفعال و خودباختگی شد و با تقلید کورکورانه مسیر مغرب زمین در مواجهه با دین را پیمود در این فضای به شدت آلوده و دین‌گریز آنچه موجب حیات مجدد دین و تنبه مسلمانان و بازگشت مجددشان به آموزه‌های حیات‌بخش آئین پاک اسلام و بلکه تجدید حیات دین در میان سایر ملل جهان شد پدیده انقلاب اسلامی ایران بود.

آنتونی گیدنز، جامعه‌شناس مغرب زمین، در این باره چنین می‌نویسد:

در گذشته سه گول فکری جامعه‌شناسی یعنی مارکس، دورکیم و ماکس وبر با کم و بیش اختلافاتی فرآیند عمومی جهان را به سمت سکولاریزاسیون و به حاشیه رفتن دین می‌دیدند؛ ولی از آغاز دهه هشتاد با انقلاب اسلامی ایران شاهد تحقق عکس این

قضیه هستیم یعنی فرآیند عمومی جهان روند معکوس را آغاز کرده و به سمت دینی شدن پیش می‌رود (گیدنز، ۱۳۷۴ش: ۷۵).

شبکه اول تلویزیون بی. بی. سی انگلیس در این باره چنین آورد:

آنچه در ایران در سال ۱۹۷۹ رخ داد، نه تنها برای ایرانیان، بلکه برای تمام ادیان جهانی نقطه عطفی بود؛ نقطه عطفی که از بازگشت میلیون‌ها نفر در سراسر دنیا به اصول‌گرایی خبر می‌دهد.

به گفته این شبکه در سراسر جهان پیروان دیگر ادیان مانند مسیحیت، یهودیت و هندو نیز به اصول‌گرایی مذهبی روی آورده‌اند؛ حتی در ترکیه نیز که هفتاد سال قبل با مذهب وارد جنگ شده بود، روند بازگشت به اصول اسلامی سرعت گرفته است حقیقت نیز چنین بود (پوررستمی، ۱۳۸۹ش: ۱۳).

پیتر لودویگ برگر جامعه‌شناس آمریکایی در این خصوص چنین می‌گوید:

میل به دین همواره در بشر وجود داشته است؛ ولی ظهور پدیده انقلاب ایران و ظهور افکار رهبر آن در جهان، تمایل به دین را دوباره در دل‌های مردم سراسر جهان شعله‌ور ساخته است و آنان که از نقش امام خمینی علیه السلام در دنیای اسلام غفلت می‌ورزند، در تحلیل مسائل جهان دچار اشتباه می‌شوند (راجی و خاتمی، ۱۳۹۷ش: ۲۵).

۳. احیاء فرهنگ مبارزه با طاغوت

یکی دیگر از ملزومات تشکیل حکومت عدل جهانی احیاء فرهنگ مبارزه با طاغوت است چرا که یکی از مهم‌ترین موانع تشکیل حکومت وجود کانون‌های قدرتی است که با آغاز حرکت امام مهدی علیه السلام موجودیت خود را در معرض تهدید خواهند دید و به همین دلیل از هیچ تلاشی برای مقابله با آن حضرت دریغ نخواهند کرد. به همین دلیل است که هم‌چنان‌که در روایات فراوانی به این مطلب تذکر داده شده است در جریان تشکیل حکومت مهدوی‌گریزی از جهاد با این کانون‌های قدرت وجود نخواهد شد (ابن بابویه، ۱۳۶۳ش: ۲۸؛ طوسی، ۱۴۲۲ق: ۴۲۴).

بنابراین یکی دیگر از گام‌هایی که در مسیر نیروسازی برای تشکیل حکومت عدل مهدوی بایستی برداشته شود این است که منتظران از خمودگی و بی‌تفاوتی نسبت به پدیده ظلم و طغیانگری دریابند و برای مواجهه تمام عیار با کفر و طاغوت مهیا شوند.

یکی دیگر از دستاوردهای انقلاب اسلامی را می‌توان احیاء همین روحیه و ترویج و توسعه تفکر زوال‌پذیری طاغوت‌ها و بازکردن راه برای شکست طاغوت‌ها برشمرد که این روحیه هم

در ملت انقلابی ایران نمود برجسته‌ای داشت و هم می‌توان بازتاب آن را در سایر کشورهای اسلامی مشاهده کرد. قیام مردم ایران بر علیه رژیم تا بن دندان مسلح شاه که از سوی قدرت‌های استعماری حمایت و تقویت می‌شد و نیز دفاع مقدس هشت ساله ملت ایران در برابر رژیم متجاوز صدام که با حمایت و به نیابت از بسیاری از کشورهای دنیا انجام پذیرفت و نیز ایستادگی مثال زدنی این ملت غیور در برابر تحریم‌های همه‌جانبه‌ای که سال‌هاست بر او تحمیل شده است، جلوه‌هایی با شکوه از فرهنگ مقاومت و ایستادگی در برابر زبان زور و تجاوز است.

حضرت امام علیه السلام در مواضع متعددی به این تحول روحی اشاره کردند:

یک ملت رنج‌دیده که هیچ نداشت در دستش، یک ملتی که وضعیتش این‌طور بود که برای خودش حق اعتراض قائل نبود؛ شما ملاحظه می‌کردید که اگر یک پاسبان می‌آمد در بازار تهران می‌گفت که «چهارم آبان»^۱ است باید بیرق بزیند احدی به خودش اجازه این‌که بگوید «نه» نمی‌داد؛ در مقابل پاسبان نمی‌شد بگوید «نه»! اجازه به خودشان نمی‌دادند که بگویند «نه»، این تحول روحی در بین ملت پیدا شد که در ظرف یک سال و یک قدری بالاتر، آن ملت آن‌طور متحول شد به یک ملتی که در خیابان‌ها ریخت و گفت که «مرگ بر شاه»! آن‌که مقابل پاسبان برای خودش این حق را قائل نبود، همه با هم شروع کردند به فریاد «مرگ بر شاه». حتی یکی از دوستان من می‌گفت که در شیراز من توی خیابان بودم که دیدم یک صاحب منصبی در آن‌جا بود که بچه‌ها جمع شده بودند دورش و به او می‌گفتند: «مرگ بر کی، زنده باد کی»! این همین‌طور مانده بود در آن‌جا؛ وقتی که مرا دید گفت که بیا و مرا از دست این بچه‌ها نجات بده! بعد ایستاد رو به قبله و دستش را این‌طور کرد - نزدیک گوش آورد - و بلند آنچه را که بچه‌ها می‌خواستند گفت و خودش را نجات داد! این یک مطلبی نیست که یک شخص، یک جمعیت... بتواند بکند؛ این را خدا کرده است (موسوی خمینی، ۱۳۷۸ ش: ج ۶، ۴۹).

دامنه احیاء این روحیه را در بسیاری دیگر از کشورهای اسلامی از لبنان و یمن گرفته تا عراق و سوریه و افغانستان مشاهده نمود. و چه بسا آنچه در جریان بیداری اسلامی و سقوط سردمداران دیکتاتور برخی از کشورهای اسلامی رخ داد را بتوان بارقه‌ای از همین روحیه دانست.

۱. روز تولد محمدرضا پهلوی.

این واقعیت که در اثر انقلاب اسلامی فرهنگ مبارزه با طاغوت احیاء شد با تعابیری دیگر در سخنان برخی از نویسندگان و پژوهشگران خارجی نیز انعکاس یافته است. روبرت ووثنو می‌نویسد:

بارزترین خیزش اسلامی که در قرن بیستم رخ داد و روح تازه‌ای در دنیا دمید و جنبش‌های ضد استبدادی را در جهان احیا کرد، نهضت ایران به رهبری امام خمینی بود که دکترین ولایت فقیه در دوران غیبت امام زمان علیه السلام را سامان داده و اقامه کرد (پوررستمی، ۱۳۸۹ ش: ۱۳).

الکساندر هیگ وزیر اسبق دفاع آمریکا می‌گوید:

به نظر من خطرناک‌تر و مهم‌تر از این مشکلات بین‌المللی، عواقب گسترش بنیادگرایی اسلامی است که در ایران پا گرفته است و اکنون عراق و رژیم‌های عرب میانه‌رو را در منطقه تهدید می‌کند. اگر این از کنترل خارج شود، منافع ابرقدرت‌ها را به خطرناک‌ترین وجه، به مخاطره خواهد انداخت (آهنگران و همکاران، ۱۳۹۷ ش: ۲۱۱).

همچنین یکی از استراتژیست‌های آمریکا می‌گوید:

در تمامی نهضت‌های اسلامی پدید آمده، به نحوی می‌توان ردیابی از انقلاب اسلامی را مشاهده کرد؛ اینک در چهار گوشه عالم می‌توان انعکاس گرایش‌های اسلامی ملهم از انقلاب اسلامی ایران را به روشنی مشاهده کرد (همان).

برخی از تحلیل‌گران معتقدند دامنه الهام‌بخشی انقلاب اسلامی ایران حتی به دنیای مسیحیت نیز کشیده شد و موجب طرح الهیات‌های بخش در دنیای مسیحیت شد. این رخداد مبارک را می‌توان گامی در مسیر نیروسازی برای حکومت عدل مهدوی در مقیاسی وسیع‌تر ارزیابی کرد:

پیروزی انقلاب اسلامی حتی در جوامع مذهبی غیرمسلمان آثار خود را برجای گذاشت کلیسای مسیحیت خود را بر این باور ثابت قدم می‌دید که نه حق و نه ضرورت دارد وارد صحنه مبارزات سیاسی علیه رژیم‌های خودکامه شود و تنها می‌تواند به پند و اندرز و نصیحت بسنده کند با پیروزی انقلاب اسلامی که به رهبری علمی دینی شکل گرفت بعضی از رهبران مسیحیت به ویژه در امریکای لاتین متوجه شدند که به علت بی‌توجهی به نیازهای عمومی جایگاه خود را در میان گروه‌های اجتماعی از دست داده‌اند. بنابراین با خروج از اصول و معیارهای پذیرفته شده کلیسای واتیکان به انقلابیون پیوستند و اولین تجربه را در انقلاب نیکاراگوئه کسب کردند و ضمن باز

کردن فصل جدیدی در نظام کلیسایی به نام الهیات رهایی بخش برای خود رهبری بخش مهمی از نهضت‌های رهایی بخش امریکای لاتین را به رغم مخالفت واتیکان بر عهده گرفتند (محمدی، ۱۳۸۴ ش: ۲).

۴. تمرین عملی برای نظام حکمرانی - تربیت کارگزاران حکومت

یکی از مهم‌ترین لوازم تشکیل حکومت عدل مهدوی تربیت کارگزاران حکومتی است که هم از نظر فکری و معرفتی در حد و اندازه حکومت عدل مهدوی باشند و هم صلاحیت‌های اخلاقی لازم برای عهده‌دار شدن مسئولیت در چنین حکومتی را داشته باشند و هم از نظر کارآمدی و توانایی بتوانند به بهترین شکل عهده‌دار امورات حکومت مهدوی گردند. روشن است که بدون برخورداری از کارگزارانی که تجربه حکمرانی و مواجهه با مشکلات این عرصه را داشته باشند کار حکومت به سامان نخواهد شد آن هم در شرایطی که طبیعتاً هجوم انبوهی از نابه‌سامانی‌ها وجود داشته باشد و به تعبیر روایات دنیا آکنده از ظلم و ستم باشد (ابن بابویه، ۱۳۶۳ ش: ۲۸۷) و از سوی دیگر جبهه کفر و طاغوت برای مقابله با حکومت مهدوی یکصدا شده و تمام امکانات خود را به میدان آورده باشد.

از این رو می‌توان یکی دیگر از دستاوردهای انقلاب اسلامی در مسیر نیروسازی برای حکومت مهدوی را تربیت کارگزاران حکومت اسلامی دانست که با نقش‌آفرینی در دولت اسلامی به تمرین نظام حکمرانی پرداخته‌اند و تا حدودی استعداد‌های خود در مسئله حکمرانی را شکوفا کرده‌اند. آنچه می‌تواند گواه روشنی بر موفقیت نسبی انقلاب اسلامی در تربیت کارگزاران لایق باشد توفیقات متعددی است که در سایه انقلاب به دست مدیران توانمند انقلابی حاصل شد از جمله می‌توان به تشکیل نهادهای دولتی در اوائل انقلاب، مدیریت اعجاب‌گونه هشت سال دفاع مقدس و توفیقاتی که در عرصه علمی،^۱ صنعت هسته‌ای،^۲ نظامی،^۳ پزشکی^۱ و امثال آن

۱. ایران در تولید علم در جهان اسلام رتبه نخست و در جهان برای اولین بار حائز رتبه ۱۵ شد (خبرگزاری مهر، ۲۶ تیر ۱۳۹۷) در حوزه سلول‌های بنیادی ایران در بین کشورهای اسلامی رتبه نخست و در دنیا حائز مقام دهم است (پایگاه اطلاع‌رسانی دولت، یکشنبه ۲۵ خرداد ۱۳۹۹). به گزارش دو پایگاه معتبر علمی "New Scientist" و "science Metrix" جمهوری اسلامی ایران با نرخ رشد ۱۱ برابر متوسط جهانی، رتبه نخست رشد علمی را در بین سال‌های ۱۹۸۰-۲۰۰۹ دارا بوده است؛ از سال ۱۹۹۶ تا سال ۲۰۱۷ رتبه علمی ایران از رتبه ۵ به رتبه ۱ در منطقه تغییر کرده است که این منطقه شامل کشورهای غرب آسیا و شمال آفریقا است و از سال ۱۹۹۶ تا سال ۲۰۱۷ رتبه علمی ایران در موضوع «فناوری‌های نانو» از ۵۹ به رتبه ۱۶ تغییر کرده است (خبرگزاری تسنیم، ۴ فروردین ۱۴۰۰). ایران در علوم هوا فضا به رتبه ۱۱ جهان رسید (راجی و خاتمی، ۱۳۹۷ ش: ۱۷۵). در علوم فیزیک و ریاضی به رتبه ۱۳ جهان (همان: ۱۷۶ و ۱۷۸).

۲. ایران جزو ۵ کشور برتر جهان در حوزه دانش هسته‌ای است (خبرگزاری تسنیم، ۹۸/۷/۳).

۳. ایران سومین کشور تولید پهپاد است (راجی و خاتمی، ۱۳۹۷ ش: ۱۴۵). ایران جزو ۱۱ کشور دارنده دانش تولید زیر دریایی

به دست آورده است.

روشن است که دستاوردهایی از این دست تنها در سایه پرورش مدیرانی مؤمن، شایسته و توانمند قابل دست‌یابی خواهد بود و پرورش کارگزارانی از این دست را می‌توان گامی مهم در راستای نیروسازی برای حکومت مهدوی قلمداد کرد.

البته مطلب پیش‌گفته با اعتراف به این واقعیت است که میان نظام اسلامی موجود و حکومت عدل جهانی مهدی فرسنگ‌ها فاصله وجود دارد.

۵. تربیت و انسجام بخشی به نیروهای مجاهد در سرتاسر دنیا

براساس آیات قرآن و روایات پیشوایان معصوم حکومت امام مهدی عجل الله تعالی فرجه جهانی خواهد بود؛ بنابراین بایستی به مسئله نیروسازی نیز در مقیاس جهانی نگریت و جوامع و ملل بیشتری را در چرخه نیروسازی و آمادگی برای پذیرش امر معصوم و یاری آن حضرت وارد کرد. روشن است که هرچه دامنه تربیت انسان‌هایی انقلابی آگاه و مجاهد گسترده‌تر باشد شرایط برای ظهور حضرت ولی عصر عجل الله تعالی فرجه مهیاتر خواهد بود.

یکی دیگر از نتایج گران‌قیمتی که انقلاب اسلامی در جهت نیروسازی برای حکومت عدل مهدوی به دست آورد بنیان‌گذاری و حمایت از ائتلاف منطقه‌ای نانوخته میان کشورها و قدرت‌های مسلمان منطقه است که از آن با عنوان محور مقاومت یا جبهه مقاومت یاد می‌شود.

محور مقاومت یا جبهه مقاومت، به مجموعه‌ای از کشورها و همچنین گروه‌های نظامی مسلمان و شیعه گفته می‌شود که هدف آنها پایان دادن به تسلط غرب در منطقه خاورمیانه، مبارزه با اسرائیل و دفاع از آزادی فلسطین است.

دولت‌های ایران، سوریه و عراق، حزب‌الله لبنان، گروه‌های مقاومت در فلسطین مانند جهاد اسلامی و حماس و همچنین گروه انصارالله یمن، محور مقاومت دانسته می‌شوند. شکل‌گیری محور مقاومت با الهام از شعارهای انقلاب اسلامی ایران مبنی بر مقاومت در برابر قدرت‌های جهانی تحلیل شده است (محمدی سیرت، ۱۳۹۶: ش: ۶۳).

از سخنان فرماندهان جبهه مقاومت چنین برداشت می‌شود که این جریان با نگاه به حکومت مهدوی همراه است؛ سردار قآنی در مراسم یادبود شهید حجازی با تأکید بر این‌که

در دنیاست (خبرگزاری موج، ۹۷/۹/۱۲).

۱. ایران، دارای رتبه ۱۵ پزشکی و ۷ داروسازی دنیا (خبرگزاری تابناک، ۹۸/۱۱/۱۷).

وی در مسئولیت‌های خود در سپاه سربلند بوده و راه این شهید در عرصه مقاومت همچنان استمرار دارد، ادامه داد:

مسیری را که سپهبد شهید سلیمانی گسترش داده و شهید حجازی ادامه داده و قول به پیروزی این راه داده است با صلابت تا رسیدن به حکومت جهانی امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف محقق می‌شود.

وی متذکر شد:

امروز جبهه‌های مقاومت از ایران، لبنان، سوریه، عراق و یمن و فرزندان مقاومت هر روز یک اقدام اساسی مقابل دشمنان از جمله آمریکا و رژیم صهیونیستی انجام می‌دهند و تا رسیدن به حکومت جهانی این راه را ادامه می‌دهند.^۱

۶. تربیت نسل مؤمن و مجاهد

یکی دیگر دستاوردهای مبارکی که در سایه انقلاب اسلامی حاصل شد تربیت مجموعه‌ای عظیم از انسان‌های مؤمن و متدین خصوصاً جوانان پاک‌نهاد و پرانگیزه انقلابی است که علی‌رغم تلاش‌هایی که در دوره طاغوت برای به انحطاط کشیدن جوانان انجام می‌پذیرفت به برکت نفس قدسی پیر جماران عمیقاً متحول شدند و گاه عالی‌ترین مدارج عرفانی را طی کردند.

جلوه تربیت چنین مجموعه‌ای شهدا و ایثارگران دفاع مقدس و مدافعان حرم هستند و شهید سلیمانی‌ها و شهید حججی‌ها نمونه‌های شاخصی از این نسل تربیت یافته هستند؛ مقام معظم رهبری تربیت چنین نسلی را از معجزات انقلاب می‌دانند:

بعد از چهل سال شما می‌بینید جوان مؤمن مسلمان که نه امام را دیده است، نه انقلاب را دیده است، نه دوران دفاع مقدس را دیده است، نه آن حماسه‌ها را از نزدیک دیده، اما امروز با روحیه انقلابی، مثل همان جوان اول انقلاب - مثل همّت و خرازی و بزرگانی از این قبیل - می‌رود وسط میدان و با علاقه، با احساس مسئولیت، با شجاعت تمام در مقابل دشمن می‌ایستد. این که من می‌گویم جوان‌های مؤمن امروز، از لحاظ انگیزه از جوان اول انقلاب اگر جلوتر نباشند عقب‌تر نیستند، یعنی این. اینها رویش‌های انقلابند. این معجزه انقلاب است، این معجزه نظام جمهوری اسلامی است که می‌تواند همان روحیه‌های پُر تلاش و قوی و فولادین را بازآفرینی کند (بیانات مقام معظم رهبری، ۱۳۹۷/۹/۲۱ ش).

۱. سایت دانشگاه و پژوهشگاه عالی دفاع ملی و تحقیقات راهبردی؛ ۱ اردیبهشت ۱۴۰۰، کد: ۳۲۹۰.

ما گرچه پیش از انقلاب نیز انسان‌های متدین زیادی داشتیم اما با وقوع انقلاب اسلامی جریان تربیت شتاب بیشتری پیدا کرد و از شکل تربیت فردی به تربیت جمعی و با اصلاح ساختارهای اجتماعی و نهادهای تربیتی انجام پذیرفت. این نکته افزودنی است که در خصوص موفقیت انقلاب در تربیت جامعه متدین و صالح متأسفانه تبلیغات سوء فراوانی انجام می‌پذیرد و تلقی عموم نیز در اثر این تبلیغات بر این قرار گرفته که دینداری در ایران رو به افول رفته و تعهد مردم به باورهای دینی و مناسک مذهبی حتی از دوره طاغوت نیز کمتر شده است. اما علیرغم تبلیغات دشمنان طبق پژوهش‌هایی که در این باره انجام پذیرفته است ادعای یاد شده به هیچ عنوان صحت ندارد (طالبان، ۱۳۸۲ ش: ۳۵).

به عنوان نمونه یکی از جلوه‌های رشد دینداری تشریف به بارگاه ملکوتی پیشوایان معصوم است که در این خصوص آمارهای جالبی وجود دارد. به عنوان نمونه طبق آمار رسمی در سال ۱۳۹۸ و پیش از همه‌گیری ویروس کرونا بیش از ۳ میلیون ایرانی توفیق شرکت در مراسم اربعین را پیدا نمودند.^۱ و نیز براساس اعلام رسمی مسئولین آستان قدس رضوی تنها در ۹ ماه سال یاد شده بیش از ۳۴ میلیون زائر توفیق آستان بوسی حضرت امام رضا (علیه السلام) را پیدا کرده‌اند.^۲ آمار تشریف‌کنندگان به مسجد مقدس جمکران نیز سالیانه ۲۲ میلیون نفر اعلام شده است.^۳ این در حالی است که پیش از این انقلاب یا چنین مناسکی اساساً وجود نداشت و یا شرکت‌کنندگان در آن به هیچ عنوان قابل مقایسه به پس از انقلاب نبودند. آنچه گذشت اشارتی کوتاه به مسئله افول دینداری و ادعای دروغی بود که در این خصوص توسط بوق‌های استعمار ترویج می‌شود. در ارتباط با تربیت نسل مؤمن و انقلابی که یکی از مهم‌ترین دستاوردهای انقلاب اسلامی است از باب نمونه به دو مورد عرفانی و حماسی اشاره می‌شود؛ نخست مسئله اعتکاف که از عرفانی‌ترین مناسک دینی است و دوم مسئله جهاد و شهادت طلبی.

هم‌چنان‌که می‌دانیم پیش از انقلاب مراسم معنوی اعتکاف در مساجد محدودی در شهرهای مذهبی آن‌هم توسط افراد خاصی انجام می‌پذیرفت اما در سال‌های اخیر این مراسم در بیش از ۵۵۰۰ مسجد با جمعیتی بیش از ۸۰۰ هزار نفر که اکثریت‌شان را جوانان تشکیل می‌دهند برگزار می‌شود (راجی و خاتمی، ۱۳۹۷ ش: ۲۳۱).

مقام معظم رهبری در این باره چنین می‌فرمایند:

۱. سایت حوزه نمایندگی ولی‌فقیه در امور حج و زیارت: ۲۳ آبان ۱۳۹۸، شناسه مطلب: ۹۸۴۳۸.

۲. خبرگزاری تسنیم، ۱۲ دی ۱۳۹۸.

۳. خبرگزاری تسنیم، ۳ اسفند ۱۳۹۹.

پدیده اعتکاف یکی از رویش‌های انقلابی است. ما اول انقلاب این چیزها را نداشتیم. اعتکاف همیشه بود. زمان جوانی ما وقتی ایام ماه رجب فرا می‌رسید، در مسجد امام قم - آن‌هم فقط قم؛ در مشهد من اصلاً اعتکاف ندیده بودم - شاید ۵۰ نفر، ۱۰۰ نفر فقط طلبه اعتکاف می‌کردند. این پدیده عمومی؛ این‌که ده‌ها هزار نفر در مراسم اعتکاف شرکت کنند، آن‌هم اغلب جوان، جزو رویش‌های انقلاب است. من يك وقت عرض کردم که انقلاب ما ریزش دارد، اما رویش هم دارد؛ رویش‌ها بر ریزش‌ها غلبه دارند.^۱

شرکت در این مراسم معنوی و عرفانی آن‌هم در این حجم وسیع به معنای تربیت یافتن نسلی از جوانان پاک‌نهاد است که با مفاهیم دینی پیوندی عمیق دارند.

در خصوص احیاء روحیه جهاد و شهادت‌طلبی نیز می‌توان به این آمار اشاره کرد طبق اظهارات مشاور سابق رئیس ستاد فرماندهی کل نیروهای مسلح حداقل بیش از یک میلیون جوان در نوبت اعزام به سوریه و عراق هستند.^۲

این آمار از این نظر نیز قابل توجه است که در جریان حمله داعش به سوریه و عراق اساساً تهاجم مستقیمی به مرزهای ایران انجام نپذیرفت و از سوی نظام نیز درخواستی از مردم برای اعزام به کشورهای مورد تهاجم وجود نداشت با این وجود به صورت خودجوش و کاملاً داوطلبانه بیش از یک میلیون نفر برای دفاع از حرم اهل بیت علیهم‌السلام اظهار آمادگی کردند و این دلیلی جز تعلقات شدید مذهبی و زنده بودن روحیه جهاد و سلحشوری در ملت غیور ایران ندارد. بنابراین می‌توان تربیت هجم انبوهی از افراد مؤمن و انقلابی و مجاهد را ثمری دیگر از ثمرات شجره مبارک انقلاب دانست که در مسیر نیروسازی برای حکومت حضرت ولی عصر عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌التامین فراهم شده است.

نتیجه‌گیری

انقلاب اسلامی ایران جریانی است که با چشم‌انداز زمینه‌سازی برای ظهور حضرت ولی عصر عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌التامین آغاز شد؛ بنابراین یکی از مؤلفه‌هایی که می‌تواند سنج‌های برای ارزیابی کامیابی و یا ناکامی انقلاب باشد مسئله نیروسازی برای حکومت جهانی مهدوی است چرا که نیروسازی یکی از اساسی‌ترین گام‌های زمینه‌سازی است. هم‌چنان‌که گذشت انقلاب در

۱. بیانات مقام معظم رهبری، ۱۳۸۴/۵/۲۸.

۲. خبرگزاری میزان، ۲۰ آذر ۱۳۹۵.

دست‌یابی به این آرمان خود تا حدود زیادی قرین موفقیت بوده است با این وجود شایسته است که پژوهشگران ارجمند نسبت به تحلیل و ارزیابی انقلاب از این جهت اهتمام بیشتری بنمایند و آسیب‌ها، کمبودها و عقب‌ماندگی‌هایی که در این باره وجود دارد را نیز شناسایی نمایند چرا که طبیعتاً در جریان انقلاب گاه از این رسالت بزرگ غفلت‌هایی صورت پذیرفته و به الزاماتی که در این باره وجود دارد توجه شایسته صورت نگرفته است. بنابراین به جاست که انقلاب اسلامی بازخوانی مجدد شود و با توجه به آرمان نیروسازی برای ظهور نقاط ضعف و قوتی که در این باره وجود دارد شناسایی شده و برای تقویت نقاط قوت و درمان نقاط ضعف چاره‌جویی صورت پذیرد.

منابع

۱. ابن بابویه، محمد بن علی (۱۳۶۳ش)، *کمال‌الدین و تمام‌النعمه*، قم: مؤسسه النشر الاسلامی.
۲. آهنگران، محمدرسول و همکاران (۱۳۹۷ش)، *انقلاب چهل‌ساله*، قم: بوستان کتاب.
۳. پوررستمی، حامد (۱۳۸۹ش)، «حکومت ولایی و زمینه‌سازی ظهور»، *فصل‌نامه مشرق موعود*، سال ۴، شماره ۱۳.
۴. حاجتی، احمدرضا (۱۳۹۳ش)، *عصر امام خمینی*، قم: بوستان کتاب.
۵. حافظ‌نیا، محمدرضا؛ احدی، سیدعباس (۱۳۸۸ش)، «تبیین ژئوپلیتیکی اثرگذاری انقلاب اسلامی بر سیاسی شدن شیعیان جهان»، *فصل‌نامه شیعه‌شناسی*، سال هفتم، شماره ۲۵.
۶. راجی، سید محمدحسین؛ خاتمی، سیدمحمدرضا (۱۳۹۷ش)، *صعود چهل‌ساله*، مشهد: آستان قدس رضوی.
۷. طالبان، محمدرضا (۱۳۸۲ش)، «افول دینداری و معنویت در ایران: توهم یا واقعیت»، *فصل‌نامه حوزه و دانشگاه*، شماره ۳۵.
۸. طوسی، محمد بن الحسن (۱۴۲۲ق)، *الغیبه*، قم: انوارالهدی.
۹. عرفان، امیرمحسن (۱۳۸۹ش)، «نقش انقلاب اسلامی ایران در تغییر نگرش به آموزه مهدویت»، *فصل‌نامه انتظار موعود*، سال دهم، شماره ۳۲.
۱۰. گیدنز، آنتونی (۱۳۷۴ش)، *جامعه‌شناسی*، ترجمه: منوچهر صبوری، تهران: نشر نی.
۱۱. محمدی، منوچهر (۱۳۷۶ش)، *تحلیلی بر انقلاب اسلامی*، تهران: امیرکبیر، ششم.
۱۲. محمدی، منوچهر (۱۳۸۴ش)، «بازتاب جهانی انقلاب اسلامی»، *فصل‌نامه مطالعات انقلاب اسلامی*، شماره ۲.
۱۳. محمدی سیرت، حسین (۱۳۹۶ش)، «الگوی نمایش نقش امنیت‌آفرین شهیدان محور

- مقاومت در رسانه ملی»، فصل نامه مطالعات انقلاب اسلامی و دفاع مقدس، سال سوم، شماره ۱.
۱۴. مطهری، مرتضی (۱۳۸۹ش)، آینده انقلاب اسلامی ایران، تهران: صدرا.
۱۵. موسوی خمینی، سید روح‌الله (۱۳۷۸ش)، صحیفه، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی رحمته‌الله علیه.
۱۶. پایگاه اطلاع‌رسانی دولت.
۱۷. پایگاه حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای.
۱۸. خبرگزاری تسنیم.
۱۹. خبرگزاری موج.
۲۰. خبرگزاری مهر.
۲۱. خبرگزاری میزان.
۲۲. خبرگزاری تابناک.
۲۳. سایت حوزه نمایندگی ولی فقیه در امور حج و زیارت.
۲۴. سایت دانشگاه و پژوهشگاه عالی دفاع ملی و تحقیقات راهبردی.

پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی